



Obr. 79. Olomouc, ulice Wurmova. Pohled od západu na vypreparovanou vstupní šíji domu (k. 552), zahlobené do skalního podloží (k. 129). Foto R. Zatloukal.

Fig. 79. Olomouc, Wurmova Street. View from the west of the entrance neck of the house (Context 552) recessed in the bedrock (Context 129). Photo by R. Zatloukal.

Objekt k. 522 byl zahloben do písčitého podloží a jeho dno (220,08 m n. m.) leželo na skalním podloží k. 129. Zjištěna byla jižní, západní a severní stěna, kdežto východní byla zničena novověkým sklepem. Půdorys byl částečně rekonstruován jako čtvercový dům o rozměrech 4 × 4 m. Jihovýchodní roh objektu k. 522, který byl dobrán v roce 2020, lze interpretovat jako vstupní šíji tohoto domu (obr. 78). Nebyla ovšem zjištěna východní hrana této šíje, neboť tato část byla narušena novověkým výkopem (obr. 79).

Zkoumanou výplň k. 522 tvořily kontexty k. 116, 161, 166 a 169, datované množstvím keramiky do 10. století. Tyto kontexty jsou překryty dorovnávkou k. 178, která byla bez nálezů. Nad ní ležel k. 119 datovaný keramikou do 12. století.

Výzkumy v letech 1999, 2014 a 2020 objevily pět pravidelných objektů zahlobených do písčitého podloží k. 128 nebo skalního podloží k. 129 (obr. 78). Nalezené objekty byly interpretovány jako část většího středohradištního sídliště s pravidelným uspořádáním mírně zahlobených čtvercových domů.

Literatura

- Bláha, J. 2000a:** III. Přehledy činnosti, 3. Útvar archeologických výzkumů. Olomouc, Wurmova ulice č. o. 3, třída 1. máje č. o. 36. In: *Památkový ústav v Olomouci. Výroční zpráva 1999*. Olomouc: Památkový ústav v Olomouci, 61–63.
- Bláha, J. 2000b:** Topografie a otázka kontinuity raně středověkého ústředí v Olomouci. In: L. Polanský et al. (eds.): *Přemyslovský stát kolem roku 1000. Na paměť knížete Boleslava II. († 7. února 999)*. Praha: Lidové noviny, 179–196, 324–334.
- Bláha, J. 2001:** Archeologické poznatky k vývoji a významu Olomouce v období Velkomoravské říše. In: L. Galuška et al. (ed.): *Velká Morava mezi východem a západem. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference. Uherské Hradiště, Staré Město 28.9. – 1.10.1999*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 17. Brno: Archeologický ústav Akademie věd ČR, 41–68.
- Bláha, J. 2003:** K raně středověké topografii Olomouce se zvláštním zřetelem k oblasti tzv. Předhradí. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas Philosophica, Historica* 31, 2002. *Sborník prací historických* XIX, 13–28.
- Zatloukal, R. 2015:** Olomouc (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 56(2), 299–300.

Summary

Rescue archaeological excavations conducted in Wurmova Street (Olomouc-město cadastral area, Olomouc District) in 1999, 2014 and 2020 yielded five regular features (Fig. 78) sunken

into either the sandy subsoil (Context 128) or the bedrock (Context 129; Fig. 79). These excavated features were interpreted as part of the larger Middle Hillfort settlement, characterised by a regular arrangement of slightly recessed square houses.

Richard Zatloukal

Ořechov (okr. Brno-venkov)

„Randlíky“, parc. č. 5488.

Druhá světová válka. Hrob, bojiště, zákop. Sonda. Záchranný výzkum.

Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V srpnu 2023 našel hledač kovů v poli u Ořechova německou pancéřovou pěst včetně výbušné hlavice. Nález ohlásil Policii ČR, jejíž pyrotechnická služba zajistila hlavici a na místě ji zlikvidovala. Při jejím vyjímání ze země zjistila, že výmetná roura zbraně je zaklíněna mezi ocelovou přilbu a větší množství lidských kostí. Nález byl tedy ohlášen Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i. V nejbližším možném termínu (září 2023) byl nález znovu dohledán a proběhl zde rychlý záchranný výzkum, vzhledem k dalším nálezům střeliva a munice opět s asistencí Policie ČR. Nalezené kosterní pozůstatky náleží dle zbytků výstroje a výzbroje prokazatelně dvěma příslušníkům německé branné moci z let 1939 až 1945, kteří padli během bitvy u Ořechova mezi 18. a 24. dubnem 1945. Oba vojáci zemřeli v důsledku těžkých střepinových poranění hlavy nejspíše nedaleko místa nálezů a byli bez odpovídající evidence zahrabáni snad s jistým časovým odstupem civilním obyvatelstvem v jednoduchém okopu. Dle doprovodných nálezů mohli být oba v době úmrtí členy kulometného družstva, ačkoliv alespoň jeden z nich byl původně příslušníkem posádky tanku. Vzhledem k nečitelnosti fragmentů identifikačních známek a navzdory poměrně četným osobním předmětům je jejich bližší identifikace jen na základě výsledků terénního výzkumu nemožná. Nález byl oznámen Odboru pro válečné veterány a válečné hroby Ministerstva obrany ČR.

Literatura

Neuveдено.

Summary

The skeletal remains of two unknown German soldiers who died here between April 18 and 24, 1945, were discovered in ‘Randlíky’ field near Ořechov (Brno-Country District).

Jiří Kala

Ořechov (okr. Brno-venkov)

„Žleby“, parc. č. 5763.

Druhá světová válka. Hrob, bojiště. Sonda. Záchranný výzkum. Uložení

nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V červenci 2023 našel hledač kovů na poli jihovýchodně od Ořechova dělostřelecký granát ráže 85 mm spolu s dalšími kovovými předměty a fragmenty lidských kostí. Nález byl ohlášen Policii ČR, která požádala o spolupráci Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i. Po zajištění munice policejní pyrotechnickou službou zde byl ve dvou fázích proveden krátký záchranný výzkum – v první řadě zaměření místa a zajištění

akutně ohrožených lidských kosterních pozůstatků a doprovodných artefaktů, následované dohledáním neporušené nálezové situace. Během této fáze výzkumu bylo exhumováno ohořelé a zuhelnatělé torzo skeletu neznámého vojáka Rudé armády, drobné součástky jeho výstroje, zbytky střeliva, munice a troska tanku T34/85, jehož vrak je v místě nálezu celkem spolehlivě doložen na archivním snímku. Teprve při antropologické analýze bylo zjištěno, že velmi malá část nalezených kostí náleží druhému člověku. Oba vojáci zemřeli kolem 20. roku života. Je velmi pravděpodobné, že se jedná o některé ze sedmi příslušníků 84. tankového pluku 63. mechanizované brigády, pohřešovaných zde po neúspěšném útoku na obec z 20. dubna 1945. O nález bylo informováno Ministerstvo obrany ČR.

Literatura

Neuvejeno.

Summary

An artillery shell was found in 'Žleby' field southeast of Ořechov (Brno-Country District), along with other metal objects and charred and fragmented skeletal remains of two Red Army soldiers, likely tankers, who died here in April 1945.

Jiří Kala

Ořechov (okr. Brno-venkov)

Ul. Komenského, parc. č. 1165/1.

Novověk. Vesnice/městečko. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -606005.83, -1169489.58

V říjnu 2023 uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., záchranný archeologický výzkum v jihozápadní části intravilánu Ořechov, který byl vyvolán úpravou křižovatky ulic Komenského, Jeřábkova a Tikovická. Ve většině dotčeného prostoru byly zaznamenány jen konstrukční vrstvy původních zpevněných ploch, novodobé navážky a planýrky po nedávné destrukci budov dříve stojících uvnitř této křižovatky. Výjimku představovalo jihovýchodní sousedství domu v ulici Pláně 678/2, kde při snižování terénu na požadovanou základovou úroveň nové komunikace ulice Komenského došlo k propadu stavební mechanizace do podzemní dutiny vytvořené ve zdejších sprašovém podloží. Po odstranění závalu se ukázalo, že jde o částečně zasypanou komoru kopaného sklepa nepravidelně obdélníkového půdorysu o rozměrech zhruba 2,7 × 2 m a hloubce 2,66 m. Ve stěnách komory se vyskytovaly početné niky a úzké otvory, a na několika místech se dokonce zachovaly stopy po kopacím náčiní. V severozápadním rohu otvory lemovaly stěnu až k povrchu terénu, což by mohlo naznačovat existenci větrací šachty. Uprostřed delší jihozápadní strany komory vystupoval ze dna 0,2 m vysoký schod, na nějž navazovala zcela zasypaná nízká chodba s klenutým stropem o výšce 1,6 m a maximální šířce 1,4 m. Asi o 2 m dále v předpokládaném směru její trasy se na povrchu sprašového podloží vyrýsoval nepravidelný rozsáhlejší útvar, jenž by mohl představovat sanovaný starší propad pokračování této chodby či sousední komory. Prostorově tento loch nejspíše souvisí s jedním z domů, které donedávna stály uvnitř řešené křižovatky a jsou zaznačeny již na indikační skice Tikovic z roku 1825. Přítomnost lochů v této původně samostatné vesnici, dnes součásti Ořechova, zaznamenala již L. Bakešová (1885, 76). Nečetné zlomky keramických nádob, získané ze zásypu komory, umožňují datovat zánik lochu pouze rámcově do novověku.

Literatura

Bakešová, L. 1885: Umělé jeskyně, lochy a pečery. *Časopis Muzejního spolku olomouckého* II(6), 73–81.

Summary

In October 2023, a rescue archaeological excavation was conducted in the southwestern part of the built-up area of Ořechov (Brno-Country District) in response to the adjustment of the intersection of Komenského, Jeřábkova and Tikovická streets. While lowering the terrain to reach the required foundation level for the new roadway in Komenského Street southeast of a house at 678/2 Pláně Street, construction equipment collapsed into an underground cavity formed in the local loess subsoil. After the soil was removed, it became evident that it was a partially filled underground system (lochs). The few fragments of ceramic vessels recovered from the fill only allow for a tentative dating of its abandonment to the modern period.

Ivan Čížmář, Michal Přichystal

Počenice-Tetětice (k. ú. Počenice, okr. Kroměříž)

Intravilán, okolí č. p. 3, 4, 119.

Vrcholný středověk – novověk. Tvrz/hrádek, pohřebiště/hřbitov, kostel. Vertikální řez. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Kroměřížska, p. o., inv. č. A30769–A30772.

Lokalizace: WGS-84: 49.2680281N, 17.2247650E

Záchranným archeologickým výzkumem při pokládce kabelu nízkého napětí v západní části obce Počenice se podařilo s konečnou platností lokalizovat a doložit existenci hřbitova náležejícího ke kostelu sv. Gotharda, a tím současně verifikovat jedno z možných míst, kde byla předpokládána tzv. Dolní tvrz (obr. 80). Je zřejmé, že podobně jako ve východní části obce, kde se nacházel kostel sv. Petra a Pavla (v 2. polovině 18. století na jeho místě vznikl kostel sv. Bartoloměje) nedaleko lépe lokalizované Horní tvrže (okolí č. p. 33 východně od kostela), naprosto analogicky (resp. zrcadlově) vypadala situace v západní části obce. Kostel sv. Gotharda lze na základě nálezů kosterních pozůstatků lokalizovat do prostoru okolo č. p. 3, 4 a 119 (nejspíše přímo pod stávající zástavbu) a torzo tvrže do prostoru rozsáhlého hospodářského dvora s č. p. 1, nikoli do blízkosti brodu přes Tištínku, kam byla tvrz hypoteticky také kladena (Plaček 2001, 493–494). Vzdálenost Dolní tvrže od prostoru hřbitova sv. Gotharda lze odhadnout na cca 70 m jihozápadním směrem. V případě Horní tvrže s původním kostelem sv. Petra a Pavla na opačném konci vesnice je to přibližně 60 m. Toto tvrzení podporuje také terénní konfigurace, kdy tvrz leží na nejvyšším bodě v rámci celého prostoru a zbytek obce (jednotlivé usedlosti) je dislokován po obvodu návsi směřující k brodu. Sídlištní aktivity v tomto prostoru jsou doloženy dvěma dokumentovanými sídlištními jámami s materiálem vrcholného středověku. Velice cenným předmětem pro dataci aktivit v prostoru hřbitova u kostela sv. Gotharda je pak drobná mince, parvus Václava II., ražená již po roce 1300. Otázkou zůstává datace objektu K502, který měl charakter lineární probíhajícího žlábků přibližně ve směru SSZ–JJV před domem č. p. 50. Ten neposkytl žádný materiál, avšak byl superponován sídlištní jámou s materiálem z vrcholného středověku. Vzhledem k umístění domu č. p. 50 do předpokládaného prostoru Dolní tvrže by se mohlo jednat o žlab související s fortifikací či vymezení vnějšího okolí tvrziště, vyloučena však není ani datace do starších období.